

AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR

FESTES DE SANT ZENON 1991

VISTA GENERAL DE MATANZAS - És reproducció parcial d'una litografia de 402 x 690 m/m. dibuixada per Leonardo Barañano i impresa per l'editor de L'Havana Santiago Martín, a mitjanies del segle passat.

Malgrat la gran reducció que sofreix el facsímil, hom hi observa força detall. La part reproduïda forma part d'una gran vista panoràmica, on l'artista, per donar-hi més realisme, hi senyala els claps de minva de claror produïda pels núvols.

Matanzas era un dels punts de l'illa de Cuba més freqüentats pels capitans i pilots arenyencs i, d'això, n'hi ha rastre en el nom d'un carrer d'aquesta vila.

(L'original forma part d'una col·lecció de litografies antillanes intengrada a la secció de gravats de l'**Arxiu Històric Fidel Fita**).

Salutació

Enguany estrenem nou Consistori, amb la il·lusió de compartir les nostres inquietuds i continuar treballant pel benestar de tots. Des d'aquesta Alcaldia, i en nom de tot el Consistori, us convidem a participar a tots els actes organitzats per a aquestes festes de Sant Zenon, que ens proposen l'Ajuntament, la Comissió de Festes, les associacions, les entitats culturals i els clubs esportius de la nostra vila.

Com veureu en el programa, aquesta Festa Major continua en la línia de recuperar el sentit popular de la festa, tal com s'ha anat fent els darrers anys. També comprovareu que els actes han estat minuciosament escollits per a satisfer a tots els arenyencs, des dels més petits als més grans, i s'hi han incorporat noves atraccions i espectacles que faran les delícies de molts.

Entre altres coses destacaria el Pregó de Festes, que es va instituir l'any passat i que ha tingut una gran acceptació. El Pregoner de la Festa Major de 1991 serà l'arenyenc Antoni Esteve i Avilés, corresponsal a Roma de TVE.

Finalment, vull agrair a totes les persones, les associacions, els clubs, les entitats i, especialment, a la Comissió de Festes, la seva labor desinteressada per tal de poder celebrar la Festa Major de Sant Zenon. A tots ells, moltes gràcies.

Amb el desig de compartir aquestes festes amb vosaltres i que passeu una bona Festa Major,

*IGNASI MORENO i MARCOS
Alcalde d'Arenys de Mar*

Arenys de Mar, juliol de 1991.

Salutación

Este año estrenamos nuevo Consistorio, con la ilusión de compartir nuestras inquietudes y seguir trabajando por el bienestar de todos. Desde esta Alcaldía, y en nombre de todo el Consistorio, os invitamos a participar en todos los actos organizados para estas fiestas de San Zenon y que nos proponen el Ayuntamiento, la Comisión de Fiestas, las asociaciones, las entidades culturales y los clubs deportivos de nuestra villa.

Como vereis en el programa, esta Fiesta Mayor sigue en la línea de recuperar el sentido popular de la fiesta, tal como se ha venido haciendo en los últimos años. También comprobareis que los actos han sido minuciosamente escogidos para satisfacer a todos los arenenses, desde los más pequeños a los mayores, incorporándose nuevas atracciones y espectáculos que harán las delicias de muchos.

Entre otras cosas cabe destacar el Pregón de Fiestas, instituido el pasado año y que ha tenido una gran aceptación. El Pregonero de la Fiesta Mayor de 1991 será el arenense Antonio Esteve Avilés, corresponsal en Roma de TVE.

Finalmente quiero agradecer a todas las personas, asociaciones, clubs, entidades y, especialmente, a la Comisión de Fiestas, su labor desinteresada para poder celebrar la Fiesta Mayor de San Zenon. A todos ellos, muchas gracias.

Con el deseo de compartir estas fiestas con vosotros y de que paseis una buena Fiesta Mayor,

IGNACIO MORENO MARCOS
Alcalde de Arenys de Mar

Arenys de Mar, julio de 1991.

PROGRAMA D'ACTES

Divendres, dia 5 de juliol

*A dos quarts de 8 de la tarda, **Pregó de Festes i Brindis Popular** a la plaça de la Vila.*

El Pregoner d'enguany serà l'Antoni Esteve i Avilés que fou regidor d'Informació durant la primera legislatura, i promotor i iniciador de Ràdio Arenys, l'Emissora Municipal. També ha estat vinculat professionalment al món del periodisme, tant a la premsa gràfica com a la televisió. Va ser director dels serveis informatius de TVE a Catalunya, corresponal de TVE a París i actualment és el corresponal de TVE a Roma.

Després, tots els assistents a l'acte podran

celebrar aquesta Festa Major amb una copa de cava. Amb aquesta finalitat s'han fet unes copes de vidre commemoratives d'aquest Sant Zenon'91, amb la col·laboració de les Caves Robert J. Mur.

*A dos quarts d'11, **Correfoc** a càrrec de l'Infernàl de la Sagrera. La concentració serà davant del Calisay i el recorregut és el següent: baixarà per la Riera fins a agafat el carrer d'Andreu Guri, i tot seguit anirà cap al carrer de les Escolàpies, Rial de Sa Clavella i Pas sota Estudi, per a finalitzar a la plaça de l'Església.*

1) Qui vulgui participar en el Correfoc no ha de portar roba sintètica i cal que dugui el cap cobert (un barret de palla, per exemple).

2) És molt perillós tirar aigua sobre els qui porten la pólvora.

3) Cal que els cotxes s'abstinguin d'aparcar a l'itinerari del Correfoc.

Dissabte, dia 6

Durant el matí i la tarda, el club d'Hoquei d'Arenys de Mar, celebrarà en el Pavelló Municipal diverses competicions amb equips de la comarca.

A les 6 de la tarda, el club Natació Arenys organitza a la Piscina Municipal, el **VII.è Trofeu Festa Major - Open de Natació**. Proves de Natació 100 metres Crol, els Benjamins 50 metres, per categories masculina i femenina, i grups oberts-federats i social.

Seguidament, a la Piscina Municipal, **Waterpolo**.

De 5 a 8 de la tarda, **1.ª tarda d'Aventura** al capdamunt de la Riera. Tots els nois i les noies podreu passar-vos-ho bé participant en un seguit d'activitats. Hi trobareu un rocòdrom, una pista americana, un circuit d'aventura i un globus aerostàtic que us enlairarà per sobre d'Arenys.

A les 8 de la tarda, la **2.ª Milla Urbana** a la Riera.

A un quart d'11 de la nit, a l'Església Parroquial, **Concert de Cant Coral**, a càrrec de la Coral l'Esperança.

A partir de les 11 de la nit, **Ball Popular** davant del Calisay amb l'orquestra CIMARRON.

Un cop acabat el Ball, se servirà una **xocolatada** a tots els presents amb la col·laboració del FET D'ARA.

Diumenge, dia 7

Durant el dissabte i el diumenge, tindrem entre nosaltres la presència d'una **xaranga** que ens animarà aquests dos dies de la Festa Major. Aquesta xaranga ens despertarà amb la seva música per tots els carrers d'Arenys.

A les 10 del matí, **Simultània d'Escacs** a la plaça de l'Església.

Organitzada per la Societat Coral l'Esperança.

A les 12 del migdia, **Exhibició de Billar** i lliurament de Trofeus del Campionat efectuat darrerament a l'Associació de la Gent Gran l'Esplai.

A partir de les 6 de la tarda, acompanyats dels gegants i els capsgrossos d'Arenys de Mar, i amb la vostra col·laboració, ajudarem a aixecar els castells o torres humanes que ens faran els **Castellers de Barcelona**, tant a la plaça de l'Església com a la plaça de la Vila.

A les 7 de la tarda, al Museu Marés de la Punta, inauguració de l'exposició de **Patents de Sanitat Marítima**, organitzada per l'Arxiu Històric Fidel Fita. Del 7 al 30 de juliol a les hores habituals d'obertura del Museu.

A dos quarts d'11 de la nit, transformarem el Pavelló Poliesportiu en una gran sala de festes amb la presència, per primera vegada a Arenys, del millor **espectacle de Music-Hall** d'Europa: **LA BELLE EPOQUE.**

Venda anticipada d'entrades al Servei d'Informació Juvenil, planta baixa de l'Ajuntament.

Dilluns, dia 8

A les 12 del migdia, l'Esplai inaugurarà les instal·lacions de la seva nova **Sala d'Exposicions**, amb la mostra de pintures dels seus associats i dels alumnes de l'escola juvenil de pintura de la Sra. Carme Riera i Porta, que estarà oberta al públic de 12 a 2 del matí i de 6 a 8 de la tarda.

A la 1 del migdia, **Repic general de campanes.**

A les 6 de la tarda, a la plaça de les Palmeres, **espectacle infantil**, a càrrec de la Saragata. És un espectacle on l'element primordial és l'escuma de colors. Tots els nens i les nenes assistents us podreu rebolcar en litres i litres d'escuma que es llançaran a la plaça de les Palmeres.

A les 10 de la nit, a l'Església Parroquial, **Solemnes Completes a llaor de Sant Zenon**, amb l'homilia que pronunciarà Fra. Cinto Duran, caputxí, i que acabaran amb el Cant de l'Himne de Sant Zenon dels compatricis Joan Draper i Xavier Maimí.

Seguidament, a la Riera, **Gran Traca** a càrrec de la Pirotècnia "Igual".

Acabada la traca, la Societat Cultural Gran Casino obsequiarà a tots els arenyencs amb una **Audició de Sardanes** a la plaça Flos i Calcat.

A continuació, davant del Calisay, **Ball**

Popular amb l'orquestra MANDOLINA.

Dimarts, dia 9

El Club de Pesca Mar Sport organitza el **XXI.è Concurs matinal de Pesca amb canya, Festa Major 1991**. En categories infantil i juvenil. Això serà a partir de dos quarts de 9 del matí fins a dos quarts de 12 del migdia.

A les 6 de la tarda, **Tradicional Cercavila** de gegants i capsgrossos d'Arenys de Mar.

A les 7 de la tarda, a la plaça de les Palmeres **3.ª Mostra de Circ** amb l'actuació dels grups CLARET PAPIOL i ESCARLATA CIRCUS.

Un cop acabada la Mostra de Circ, la Comissió de festes obsequiarà a tots els presents amb un bon tall de síndria fresca i regalada. Aquesta serà, ja, la **3.ª Sindriada Popular**.

A les 8 del vespre, **Missa Concelebrada en honor de Sant Zenon**. Predicarà l'homilia mossèn Josep Martín i Mejias, Vicari de la nostra Parròquia.

A tres quarts d'11 de la nit, **Gran Castell de Focs** a càrrec de la Pirotecnia "Igal". Un cop més des de la platja podrem gaudir de tota la llum i els espetecs d'aquest acte habitual de la nostra Festa Major. Com aquests últims anys, els focs seran aeris i aquàtics i us recomanem, entre d'altres llocs, que us situeu a la primera platja, al passeig Xifrà i al passeig de la zona portuària.

Tot seguit, al moll i al costat de la Confraria de Pescadors, podreu participar en el **Ball Popular**. L'orquestra encarregada de portar-vos la millor música serà els MONTGRINS.

A l'Ateneu Arenyenc, *acabats els focs d'artifici*, hi haurà **cantada d'Havaneres** a càrrec del grup LLOPS DE MAR.

Dimecres, dia 10

A dos quarts de 6 de la tarda, a l'Esplai, **Ball de Festa Major** amenitzat pel grup musical ARGEMINS DE BREDÀ.

A les 8, a l'Església Parroquial **Missa** en sufragi dels arenyencs que ens han deixat des de l'últim Sant Zenon. Amb la col·laboració dels AMICS DEL CANT GREGORIÀ.

A dos quarts d'11 de la nit, **Cinema al carrer d'Avall**.

Divendres, dia 12

A les 4 de la tarda, **Torneig de Tennis Taula Festa Major-91**, a l'Ateneu Arenyenc, categories benjamí, aleví i infantil.

A un quart d'11 de la nit, **Concert** amb la

Coral CANIGÓ i l'orquestra de CAMBRA DE VIC.

Dissabte, dia 13

A les 10 del matí, **Torneig de Tennis Taula Festa Major-91**, a l'Ateneu Arenyenc, categories juvenils i veterans.

A les 4 de la tarda, **Torneig de Tennis Taula Festa Major-91**, a l'Ateneu Arenyenc, categoria sènior.

Festa al carrer d'Avall.

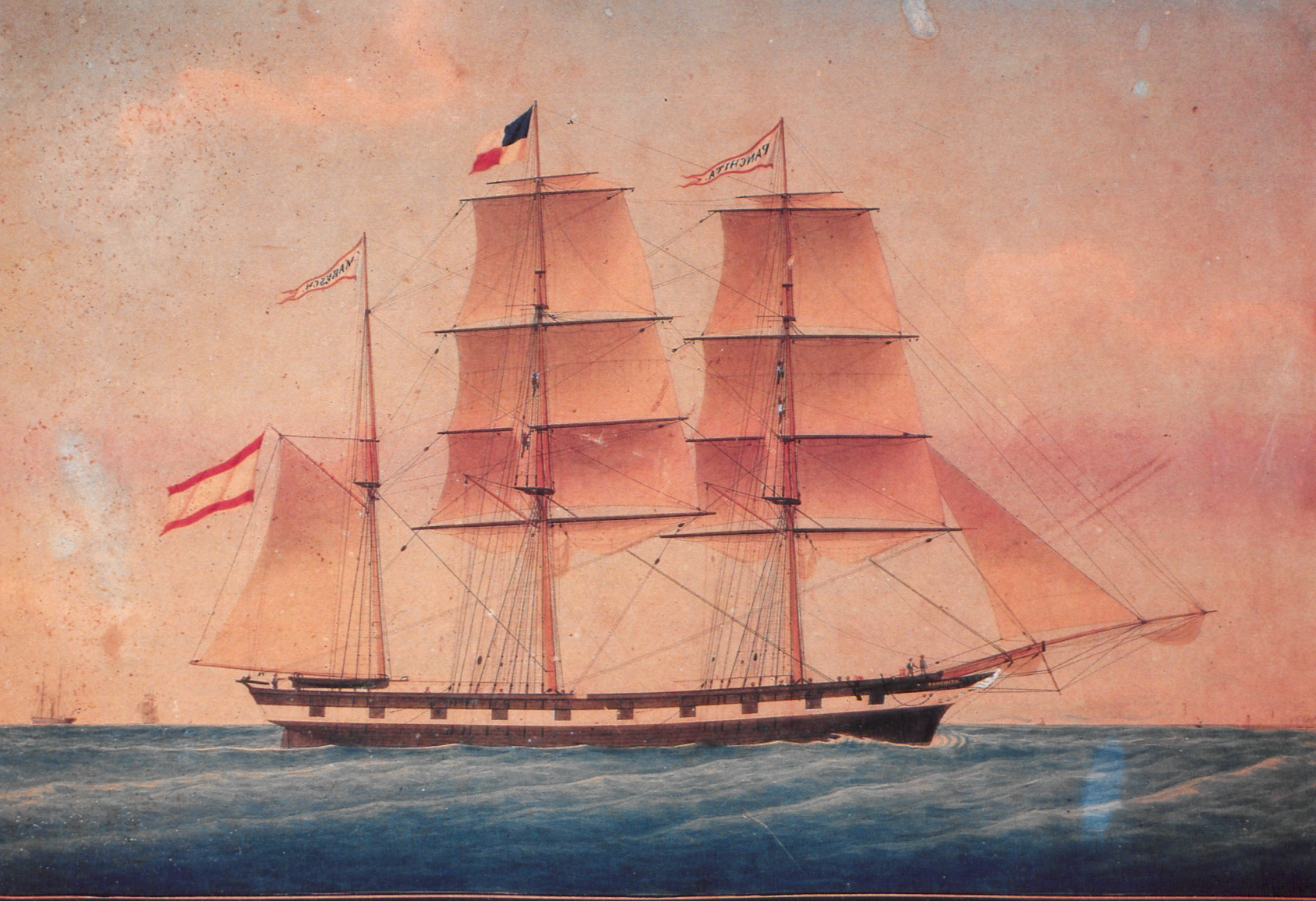
Diumenge, dia 14

El Club de Pesca Mar Sport, organitza el **Concurs matinal de Pesca d'embarcació Estiu'91**. Això serà de les 7 del matí a les 12 del migdia.

A les 10 del matí, a l'Ateneu Arenyenc, **Open Internacional de Tennis Taula**.

A un quart d'11 de la nit, **Cinema a la Fresca**, al costat de l'edifici Xifrè, amb la projecció de la pel·lícula en 35 mm. CINEMA PARADISO.

*Que passeu
una bona
Festa Major!*

Corbeta Pauchita Capitan Hilario Bosch 1862

LA CORBETA “PANCHITA” I EL CAPITÀ HILARI BOSCH

Encapçala aquestes notícies al facsímil d'un quadre propietat de la senyora Maria Jesús Puig i Bisbal, a la qual agraïm que ens l'hagi permès de reproduir. Es tracta d'una pintura al tremp, sobre cartró, obra d'autor anònim, que representa el vaixell anomenat “Panchita” governat pel capità arenyenc de la marina mercant Hilari Bosch i Corbera, besavi de l'actual propietària del quadre.

Aquest vaixell és una **corbeta** de 421 tones de continença, 32'65 metres d'**eslora**, 9'15 metres de **mànega** i 5 metres de **puntal**, dels quals gairebé una quarta part corresponen a l'**obra morta**.

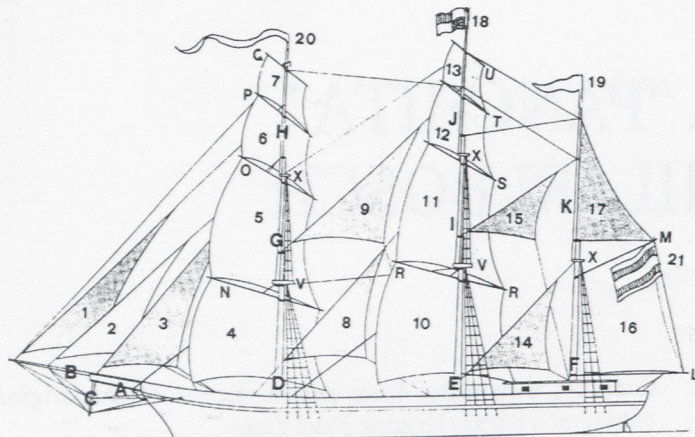
Aquest vaixell va ser construït aparellat de **fragata**, a Arenys de Mar l'any 1847, a la famosa mestrança del mestre Salvador Busquets i Casanovas, conegut per “Noi Caldes”.

El quadre mostra una pintura feta de la mateixa mà que havia produït el retrat de la **corbeta** “Antonietta” manada pel capità, també arenyenc, Francesc Solà i Casanovas que

donàrem a conèixer l'any passat segons el seu original conservat a l'Arxiu Històric Fidel Fita.

Les afinitats entre una i altra corbeta són molt curioses. Totes dues són construïdes a Arenys de Mar i en una mateixa mestrança, a la del “Noi Caldes”. Totes dues naus havien mudat l'aparell de **fragata** pel de **corbeta**. Una i altra tenien l'obra morta pintada amb els mateixos colors, fent jugar els blancs i negres, amb el ressalt de les portes. Ambdues naus estaven inmatriculades a Barcelona i pertanyien a la mateixa empresa armadora V. H. Maresch. I, finalment, idèntic artista pintà els dos quadres el mateix any 1862.

Aquest tipus d'embarcació, conegut al seu temps per **corbeta**, és el també anomenat **brickbarca** pels que erradament consideren l'altre mot castellà, quan deriva de **corvette**, paraula emprada pels francesos i pels anglesos. Altrament el Diccionari normatiu català també admet **corbeta**.

ESQUEMA DE L'APARELL D'UNA CORBETA: PALS I VERGUES - A) bauprès, B) botaló, C) moc, D) pal trinquet, E) pal major, F) pal de messana, G) masteler, H) masteler de goneta, I) masteler de gàbia, J) masteler de goneta major, K) sobre messana, L) botavara, M) pic de bandera, N) verga de trinquet, O) verga de velatxo baix, P) verga de velatxo alt, Q) verga de goneta de proa, R) verga major, S) verga de gàbia baixa, T) verga de gàbia alta, U) verga de goneta major, V) cofes, X) banyots de croetes. / VELAM - 1) petifloc, 2) flocc, 3) contraflocc, 4) trinquet, 5) velatxo baix, 6) velatxo alt, 7) goneta de proa, 8 i 9) veles d'estrai, 10) major, 11) gàbia baixa, 12) gàbia alta, 13) goneta major, 14 i 15) veles d'estrai, 16) cangrea, 17) sobre-cangrea. / ENSENYES - 18) bandera de matrícula, 19) divisa de l'armador, 20) gallaret de nom del vaixell, 21) bandera de la Marina Mercant.

La "Panchita", com ens fa veure el quadre reproduït, és una típica **corbeta**, diferenciada tot just de la **fragata**, per algunes variacions del seu aparell. És prou conegut el cas de fragates que acabaven mudant en corbetes segons la mena de navegació que anaven a practicar, per a gaudir de més facilitat de maniobra i, fins i tot, estalviar tripulació.

En el **maskaró de proa** d'aquest vaixell, s'hi veu, en obra d'escultura, una donzella, tal volta la mateixa Panchita, muller o filla del propietari de l'embarcació. Ací descrivim l'aparell de la corbeta "Panchita" d'una manera gràfica, a base d'una reproducció de la mateixa nau on, per mitjà de números, hom designa les seves peces. Així amb ben poques paraules ens farem més entenedors avui que són ben escassos els que coneixen els termes nàutics i es mantenen fidels a la nostra gloriosa tradició marinera.

La pintura de la corbeta "Panchita" ens mostra el vaixell amb el **petifloc**, el **contraflocc** i la **vela trinquet** plegats i amb la **sobrecangrea** i les veles d'**estrai** sense issar. Només s'aparta de l'esquema del requadre en què presenta **sobregonetes**.

Francisco de P. Farrucha,
professor de Nàutica (1794-1863).

El capità Hilari Bosch i Corbera, havia nascut a Arenys de Mar el 3 d'abril de 1812, fill del sastre Hilari Bosch i Coll oriünd d'Arenys de Munt i de Felícia Corbera i Salvà de la present vila. Els pares, casats l'any 1800, havien establert la seva llar a una casa de final del carrer Ample, on el marit exercia l'ofici de sastre. Hilari Bosch i Corbera fou el segon de set germans, part dels quals moriren en la seva infantesa. L'any 1827 el germà gran, Jaume, matriculat de Marina, als 16 anys entrà a treballar de mestre d'aixa a la mestrança d'aprop de casa seva al costat de l'Estudi dels Pilots, mentre que Hilari, que aleshores tenia 13 anys, deixava l'escola pública del mestre Caietà Riera i entrava a aprendre llatí a la preceptoria que a la parròquia regentava el prevere mossèn Josep Maria Conchs. Els estudis de llatí del jove Hilari Bosch a la preceptoria d'Arenys de Mar duraren tres anys i, segons certificà el professor, va ser **“uno de los más sobresalientes de su clase”**. La tardor de l'any 1829 ingressà al Seminari de Barcelona, on féu els estudis de Filosofia durant tres anys, **“con aplicación y aprovechamiento”**, com així ho acredita documentalment el vice-rector d'aquell centre.

El dimecres de cendra, 20 de febrer de l'any 1833, rebé la tonsura clerical de mans del bisbe de Girona Dionisio Castaño i Bermúdez. Hilari Bosch, ja clergue, retorna a Barcelona per a continuar la carrera eclesiàstica i obté del seu propi bisbe, o sia el de Girona, llicència per a rebre els quatre ordes menors i, al seu dia, els majors al bisbat de Barcelona, facultant-lo per a fundar-hi el patrimoni que servis de títol pel seu futur estat sacerdotal. Fins l'any 1837 va residir al seminari de Barcelona, venint destinat des del 1835 al servei especial de l'església barcelonina de Sant Felip Neri, servei que duia a terme juntament amb els estudis que encara li calia cursar(1). Però, abans de rebre ordes

1) *Agraïm al nostre rector mossèn Martí, les facilitats que hem rebut en la nostra recerca a l'arxiu parroquial i les dades sobre els estudis eclesiàstics d'Hilari Bosch, obtingudes gràcies a la seva ajuda.*

majors, el jove clergue deixà els estudis i l'estat d'eclesiàstic, i tornà a la seva llar a Arenys de Mar. El seu pare ja no treballava de sastre, exercia d'administrador de finques i era propietari d'una barca de mitjana de 29 tones. L'any 1838, la família Bosch-Corbera passà a viure a la casa que aleshores tenia el número 73 -ara té el 99- de la Riera, com a llogaters de l'hisendat Valls d'Olzinelles.

El 2 d'agost del 1839, quan ja comptava 29 anys, va ser admès a la Reial Escola de Nàutica d'Arenys de Mar -el nostre **Estudi dels Pilots**, feta abans la informació preceptiva sobre la bona conducta moral i política de l'aspirant. En l'examen d'ingrés, Hilari Bosch "acreditó haver cursado Aritmética, Geometría y Trigonometría en estado suficiente con firmeza", o sia en la nota més alta que donava l'escola. Això fa creure que, després dels estudis d'humanitats, filosofia i demés de la carrera eclesiàstica, hauria refermat els coneixements matemàtics, tal vegada amb el mestre Joan Monjo que fins l'any 1845 tingué oberta a Arenys una escola particular on ensenyà matemàtiques superiors.

Quan començà els estudis de pilot, Hilari era ja un

home fet, que contrastava amb els seus companys de carrera, gairebé tots molt joves i bona part dels quals tot just entrava a l'adolescència.

L'escola de nàutica d'Arenys de Mar aleshores era dirigida per un gran professor, oficial i primer pilot de la **Real Armada** condecorat amb la creu "**Laureada al Valor de los Marineros**". Aquest era Francesc de Paula Farrucha i Bosch, que tenia al seu càrrec aquell centre d'ensenyament nàutic des de l'any 1830, succeint el famós fundador Josep Baralt. A més d'una excel·lent docència, Francesc de P. Farrucha(2) tenia al seu haver la defensa de la permanència de la nostra escola en front de les tradicionals intrigues mogudes des d'una població de la banda de ponent.

Els llibres de registre d'aquell gloriós **Estudi dels Pilots**, conservats en el nostre Arxiu Històric, ens permeten de conèixer l'aprofitament d'Hilari Bosch en la ciència nàutica. El sistema didàctic aplicat a la navegació era aleshores a base de matèries i coneixements i no de cursos anyals i, per això, els alumnes molt aprofitats podien avançar en la carrera. El 4 de juliol de 1840, Hilari Bosch assoleix les notes màximes en

2) Francesc de P. Farrucha i Bosch, nascut a Cartagena, fill del maltès Pau Farugia, que havia castellanitzat el seu cognom per Farrucha, i de mare d'ascendència mallorquina, tenia molt de prestigi en la Marina i, per això, l'Ajuntament d'Arenys l'any 1830 el reclamà per director de l'Estudi dels Pilots a la Comandància General del Departament de Cartagena. S'estableix a Arenys procedent de Tarragona, amb la seva muller Dolors Willens i el seu fill Joaquim, futur capità de la marina mercant. El 12 de novembre de 1833, li neix un altre fill, que en el bateig se li imposa el nom d'Ezequiel, perquè li és padrí el famós teòric de la ciència nàutica Ezequiel Calvet; aquest fill morí a Arenys als 25 anys d'edat quan havia arribat al grau d'alférez de navío a la marina de guerra i tenia un futur molt prometedor. El 21 d'agost de 1838 morí la muller del mestre Farrucha Dolors Willens; el vidu es tornà a casar el 30 de maig següent amb Concepción Alonso Caballero i beneix aquestes segones noces mossèn Joan Baptista Castelló (P. Josep Antoni d'Arenys de Mar, que havia estat el darrer guardià del convent de Caputxins d'aquesta vila). D'aquest segon matrimoni, neix Concepción Farrucha Alonso el 9 de juny del 1840. L'any 1850 el Govern espanyol suprimí les escoles de nàutica, però Farrucha seguí en aquesta vila d'on, fins la seva jubilació, fou Capità de Port i Ajudant Militar del Districte Marítim d'Arenys de Mar. Graduat de Capità de la Real Armada, quan es retirà del servei actiu, a més de la laureada al valor de los marinos, posseïa les creus de Primera Classe de San Hermenegildo i de San Fernando. De pas per Barcelona, morí d'un atac d'apoplegia, en aquella ciutat, el 16 de setembre de 1863 i, l'endemà, portat per ferrocarril a Arenys de Mar, fou enterrat a la tomba de la família. La seva filla, familiarment coneguda per Concha, es casà amb l'arenenc Josep Maria Pascual i Soler, famós periodista i crític musical. La filla d'aquests, també anomenada Concepción Pasqual i Farrucha, casada amb Joaquim de Bassols, fou mare dels nostres recordats amics Santiago, Josep Maria i Conxita Bassols i Pasqual.

l'examen de Trigonometria Esfèrica, Cosmografia i Navegació i, de nou, fa el mateix en l'examen final de 30 de setembre de 1841 sobre Pilotatge, Astronomia Nàutica i Maniobra. Per a l'examen li calgué l'autorització del Comandant General del Departament Marítim de Cartagena donada el dia 21 dels mateixos mes i any. Immediatament de l'examen, el mestre Farrucha lliurà el certificat que acreditava l'aptitud d'Hilari Bosch "para desempeñar la clase de Tercer Piloto de todos los mares". El títol de Tercer Pilot li fou concedit pel Comandant General del Departament Marítim el 17 de novembre del mateix any.

Tot just tercer pilot, a començament de desembre de 1841, amb la corresponent llicència, s'embarcà en la **polacra** "Dolores" comanada pel capità Bonaventura Alenyà, amb destinació a Cuba, d'on retornà el 7 d'abril de 1842. Al cap de pocs dies, el 13 de maig següent, repeteix el viatge a aquella illa, amb els mateixos vaixell i capità, i torna a casa el 21 de novembre de 1842.

Fets els dos viatges a Amèrica, que eren reglamentaris, i després de nou examen, el Comandant General del Departament Marítim de Cartagena, el 3 de gener de 1843 dóna al nostre Hilari Bosch el nomenament de "**Segundo Piloto de todos los mares**".

De segon pilot, fa dos viatges més a Cuba, també amb el capità Bonaventura Alenyà en la "Dolores", ara aparellada de **polacra-goleta**: L'un autoritzat el 13 de març de 1843, del qual està de retorn el 7 d'octubre; l'altre amb llicència de primer de març de 1844, del qual torna a darreries del mes de setembre següent.

Hilari Bosch i Corbera,
encara jove,
(Pintura a l'oli propietat de la Sra. M. J. Puig).

Poc després d'arribat de viatge, el 6 d'octubre de 1844, quan ja té 32 anys, contreu matrimoni amb Maria Antònia Cassola i Galceran de 20 anys. El matrimoni passa a viure a la Riera, en companyia dels pares del marit. Però no tarda a repetir un altre viatge com a segon pilot i, el 12 d'octubre -6 dies després del casament-, rep llicència per anar a Santiago de Cuba amb la polacra-goleta del capità Alenyà, del qual serà de retorn el 21 de maig de 1845.

Des del 1845 fins a les acaballes del 1849 roman desembarcat. Entretant li han nascut dos fills, el 28 de març del 1846 i el 26 de gener de 1848, el primer dels quals morí als onze mesos d'edat.

El 9 de desembre de 1849 rep nova llicència per a navegar a Cuba, aquesta vegada de segon de la **fragata** "Paquete de Sitges" manada pel capità Joan Julià⁽³⁾. Mentre està absent li neix un altre fill el 21 de març de 1850, que coneixerà al seu retorn a l'onze d'agost.

Encara farà dos viatges més de segon de la "Paquete de Sitges" amb el capità Julià, l'un a Cuba amb llicència de 13 de setembre de 1850 i tornada del 7 d'abril de 1851 i l'altre a Rio de Janeiro, autoritzat a 11 de maig de 1851, del qual estarà de regrés el 6 de desembre del mateix any.

El juny del 1852, quan té un altre fill en camí, se li presenta la gran avinentesa de ser capità del **bergantí**

3) *El vaixell "Paquete de Sitges" fou construït com a corbeta a Arenys de Mar a la mestrança de Salvador Busquets, l'any 1841. Joan Julià i Pujol, que aci s'esmenta com capità d'aquesta embarcació, era també arenenc, ingressat a l'Estudi dels Pilots el 8 de maig de 1837, quan tenia 14 anys i fou tercer pilot el 1841. Arribat a segon pilot l'any 1848 fou capità del "Paquete de Sitges" que fins aleshores havia governat el seu pare Josep Julià. Joan Julià deixà aquest vaixell l'any 1852 quan passà a ser capità de la corbeta "Rosalia".*

"Conchita" i no se la deixa perdre. I amb llicència del 6 d'aquell mes pren el comanament d'aquell vaixell amb destinació a L'Havana. Li neix el fill el 19 d'octubre estant de viatge.

Tot just vingut de L'Havana, el 8 de desembre torna a rebre el comanament del mateix vaixell, aquesta vegada en direcció a Puerto-Rico.

El llibre de Registre del Districte Marítim d'Arenys de Mar consigna que el capità Hilari Bosch es presentà de retorn del darrer viatge a Puerto Rico el 18 de novembre de 1854, ço que mostra una absència de prop de 2 anys. Tal volta podria respondre a activitats enregistrades en algun districte d'Ultramar, com esdevenia amb altres navegants, que feien la profitosa ruta del **tasajo**.

El 3 de desembre de 1854, repeteix el comanament del bergantí "Conchita", ara amb destinació a La Guayra, d'on retorna a Arenys el 22 de juny del 1855.

El 18 de maig de 1856, li neix un altre fill, aquesta vegada una nena i, pocs dies després, emprèn una nova travessia, també en direcció a La Guayra, com a capità de la polacra-goleta "Carmen". És a casa el 20 d'octubre de 1856, però tot seguit rep llicència per a repetir el viatge a La Guayra com a capità del mateix vaixell. D'aquest viatge en torna el 7 de juny de 1857.

El 17 d'agost del mateix any 1857, rep una nova llicència per a sortir a Matanzas, aquesta vegada amb el càrrec de capità de la fragata "Panchita", de l'important casa naviliera V. H. Maresch de Barcelona. D'aquest viatge n'està de retorn el febrer de 1858. El 27 del mateix mes, torna a rebre habilitació per sortir de capità de la "Panchita" en direcció a L'Havana, d'on regressa el 20 d'agost.

Encara no s'havia complert una mesada de ser a casa després de l'anterior travessia, el 22 de setembre se li dona nova llicència per sortir a l'Havana manant la mateixa fragata. Es troba de retorn el 6 d'abril de 1859.

La fragata "Panchita" ara muda el seu aparell i es transforma en corbeta. El mateix havia fet la casa V. H. Maresch amb la fragata "Antonieta" que en aquells anys manava el també capità arenyenc Francesc Solà i Casanovas. I com a corbeta, l'onze d'agost del 1859, la "Panchita" torna a sortir cap a Matanzas sota el comanament d'Hilari Bosch, que estarà de regrés el 26 de gener de 1860.

L'activitat de la corbeta "Panchita" és molt intensa, com ho exigeix la importància de l'empresa V. H. Maresch, al servei de la qual està el nostre Hilari Bosch, el qual, tot just tornat a casa, té de fer via a Matanzas manant el mateix vaixell.

D'aquest viatge en retornà el mes de juny d'aquell any 1860, pocs dies després del naixement del darrer dels seus fills, una nena que va ser batejada amb el nom de Rufina(4).

El 14 d'agost de 1860, rep nova llicència per a Matanzas, manant la corbeta "Panchita". En aquest viatge fa escala a Charleston (E.U.A.) des d'on retorna a casa el 2 de març de 1861, per tornar a sortir a l'Havana el següent mes d'abril. L'empresa V. H. Maresch no dona gaire descans als capitans dels seus vaixells, car retornat Hilari Bosch del precedent viatge el 9 d'octubre de 1861, el 13 de novembre següent li fa repetir manant el mateix vaixell i amb igual destinació; d'aquesta travessia, en consta el seu retorn, en els nostres registres de Marina, el dia primer de juny de 1862. Sorpren de veure com el

4) Aquesta fou Rufina Bosch i Cassola, més coneguda per senyora Rufineta, que els que passem de la vuitantena recordem amb simpatia. El 30 de gener de 1889 es casà amb l'industrial Frederic Puig i Torrent i foren pares dels nostres amics, que al Cel sien, Joaquim, Josep (P. Hilari d'Arenys de Mar caputxí), Conrad, Maria del S.C. i Frederic Puig i Bosch.

Salvador Busquets (1802-1872), constructor naval d'Arenys de Mar.

mateix dia de l'arribada, ja obté llicència per a tornar a L'Havana manant la mateixa corbeta.

Aquest darrer viatge a L'Havana presenta un final inesperat per l'aprenent d'historiador que recull aquestes notícies. En els nostres registres de la Matricula de Pilots no hi figura assentada la tornada de l'Havana que hi hauria de ser a les darreries de l'any 1862.

En canvi hi ha notícia que el primer de gener del 1863, el capità Hilari Bosch de la corbeta "Panchita" "**se presenta de regreso de viaje, procedente de Marsella, donde naufragó**". Tal volta a L'Havana la corbeta i el seu capità haurien rebut llicència per a fer, de retorn, escala a Marsella o algun altre port mediterrani on transportaria mercaderia de Cuba.

Tal com era preceptiu en cas de naufragi, es tramità expedient i es reuní la **Junta de Jefes** disposada per l'**Ordenanza de Marina** aleshores vigent, que declarà Hilari Bosch lliure de responsabilitat per la pèrdua de la corbeta, com així ho comunicà el Capità General del Departament de Catargena el dia 21 d'abril de 1863. Val a dir que aleshores l'Administració funcionava amb envejable diligència.

El capità Hilari Bosch i Corbera, bon navegant, acostumat i expertíssim en les travessies atlàntiques, va sofrir un fracàs en el que es considerava navegació menor el mediterrani.

Des d'aleshores, Hilari Bosch no tornà a navegar i figura com a "**no ejerciente**" en la revista d'Inspecció de Marina de l'any 1864. Altrament, el nostre capità ja havia complert

52 anys, edat en la qual molts deixaven de viatjar.

Els llargs anys que li restaran de vida, Hilari Bosch els esmerçarà amb la cura de la seva família i patrimoni. No té vel·leïtats polítiques i contempla, des de la casa 99 de la Riera (que avui em diem del bisbe Pol), les mutacions de la vila i la brillant gestió de l'alcalde Josep Pinart que plantà els arbres de la Riera, començà a posar voreres en alguns carrers, projectà el que serà el futur carrer de la Revolució i construí vàries fonts públiques. També s'absté d'intervenir en les successives juntes revolucionàries i ajuntaments posteriors a la Revolució de setembre, on gràcies a uns revolucionaris molt assenyats, es fa el magnífic Passeig de Mar, s'obre el carrer de la Revolució i ressuscita l'Estudi dels Pilots suprimit divuit anys enrera. També, de casa estant, contemplarà les guerres carlistes i la Restauració borbònica.

En el que participa -i s'hi lliura a fons- és en la popular festa de Sant Roc, on l'encopetat capità de la marina mercant hi disfruta de debò, fent gresca barrejat amb els comparets que protagonitzen la diada(5).

Morts uns dels seus fills i casats altres fora la llar pairal, passà els darrers anys de la seva vida amb la seva muller i llur filla petita Rufina, en la casa del carrer de la Riera, on morí el 22 de desembre de 1887.

Arenys de Mar aleshores estava més ben servit de periòdics locals que no pas ara. El bisetmanari "Ecos de la Costa", que s'editava en aquesta vila, no acostumava a donar notícia de les defuncions. Però pel nostre Hilari Bosch fa una

5) L'any 1885 va estar a la festa de Sant Roc d'Arenys de Mar l'escriptor Ramon Surinyach, hi va disfrutar de debò i va posar en vers les seves impressions en una divertida poesia que va ser premiada als jocs florals organitzats per l'Ateneu Arenyenc l'any 1886. L'actuació d'Hilari Bosch hi és esmentada dues vegades.

excepció i, en el seu número 151 de 25 de desembre de 1887, ens fa saber: "Víctima de larga y penosa enfermedad, falleció el jueves último D. Hilario Bosch persona querida y respetada en nuestra villa por sus recomendables dotes. Damos el más sentido pésame a la atribulada familia".

Algunes dades ens permeten de conèixer com era físicament el capità Hilari Bosch. El primer lloc tenim la descripció que, de la seva persona, es feu l'any 1839 quan s'enregistrà a la Matricula de Marina i diu així: "D. Hilario Bosch, hijo de otro (Hilario) y de Felicia, natural de Arenys, estatura mediana, ojos y pelo negros, frente espaciosa, nariz, labios y boca regulares, barba cerrada, color blanco. 29 años".

Un artista desconegut féu un retrat pintat a l'oli del pilot Hilari Bosch, quan aquest tenia poc més de 30 anys. S'hi veu de mig cos en amunt, tenint a la mà dreta un "**Tratado de navegación**". La seva figura ens fa veure que l'escrivà de Marina, que havia tingut cura de redactar la seva filiació quan la seva inmatriculació, ho havia fet força bé. La **frente espaciosa** que recull la matrícula és exacta i, fins i tot, es comencen endevinar les entrades que auguren una futura calvicie. Destaquen els ulls i cabells negres i la **barba cerrada** dels quals també feia esment l'anterior filiació.

Una fotografia ens mostra Hilari Bosch quan ha tombat els 60 anys. És realment l'home d'**estatura mediana** descrit per la matrícula de Marina quan ell tenia 29 anys. Conserva els ulls negres, pero el cabell s'ha tornat blanc. La frente espaciosa de quan era jove ha degenerat en una calvicie total. També s'ha tornat blanca aquella mena de barba tant grata en altre temps a la gent de mar.

J.M.P.G.

Hilari Bosch i Corbera,
en els seus darrers anys.

GLOSSARI

Glossari de mots mariners emprats en aquestes notes. No hi venen compresos els explicats en la descripció gràfica de l'aparell de la corbeta "Panchita".

Aparell: Conjunt de pals, vergues, eixàrcies, bussells i veles d'un vaixell. La gent senzilla del segle passat n'havia dit "aparecu".

Berganti: Vaixell de dos pals de tres peces, amb les corresponents vergues i cofes i croetes, bauprés i botaló.

Brick-barca: V. Corbeta.

Corbeta: Vaixell de 3 pals, els dos primers de tres peces amb cofes i croetes, proveïts de vergues, i el tercer o sia el de **messana**, de dues peces amb botavara i pic, amb bauprés i botaló.

Eixàrcia: El cordam d'un vaixell en general.

Eslora: Llargada d'una nau. Si no s'especifica més, s'entendrà la longitud entre perpendiculars.

Fragata: Arquetipus del vaixell dels segles XVIII-XIX, amb l'aparell complet. Nau de tres pals de tres peces, proveïts de 5 o 6 vergues, amb cofes i croetes, amb pic i botavara al pal mascle de **messana**, porta bauprés i botaló.

Mànega: Amplada del vaixell. Si no es fa expressió del punt, s'entendrà presa de l'exterior de la nau al centre de l'eslora.

Obra morta: Part del buc o casc d'un vaixell que, al navegar, resta sobre el nivell de l'aigua sense submergir-se.

Paquet, paquete o paquebot: Nom donat als vaixells que transportaven correu marítim i passatgers. El vocabulari mariner s'influeix d'uns llocs als altres, per raó de la relació humana que comportava. En terminologia marítima gairebé internacional, hom hi troba alguns vocables de tot arreu i ací veiem el "paquebot" derivant del **paquet-boat** anglès.

Pollacra: Vaixell de dos pals, cada un de dues peces, amb croetes, sense cofes, amb vergues, bauprés i botaló i pic i botavara al pal de **messana**.

Pollacra-goleta: Vaixell semblant a la pollacra, amb la diferència de què el pal de **messana** s'aparella com la goleta, amb pic i botavara tan solament.

Puntal: Alçada del buc d'un vaixell per la vertical de quilla a coberta.

Les fotografies que il·lustren aquest treball pertanyen a la col·lecció de l'ARXIU HISTÒRIC FIDEL FITA.

Edita:
AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR
ÀREA DE CULTURA - COMISSIÓ DE FESTES

